

Overlægeforeningens Arbejdsvilkårsundersøgelse 2020

Del III

Patienter fylder mindre i overlægernes arbejdstid

Introduktion

2.121 overlæger svarede i oktober og november 2020 på Overlægeforeningens arbejdsvilkårsundersøgelse. Det svarer til 34,6 procent af de 6.122 læger, som fik spørgeskemaet. Langt de fleste (77%) er ansat på sygehuse efter overenskomsten for overlæger. 16% er specialeansvarlige overlæger, og 7% er ledende overlæger.

Medmindre andet er angivet, omfatter tallene i denne rapport alle tre grupper af overlæger, og både overlæger der arbejder fuldtid og nedsat tid i deres hovedbeskæftigelse.

Hovedresultater

Dette er tredje rapport fra undersøgelsen. Den viser, at overlægerne bruger mindre tid på direkte patientkontakt og mere tid på administration og opgaver, som andre faggrupper kan løse end for ti år siden. Samtidig når fire ud af ti ofte eller altid ikke alle opgaver. Konsekvensen er bl.a. længere ventetid og lavere kvalitet i behandlingen af patienterne. Nogle af hovedresultaterne er:

- Overlæger bruger 4 timer mindre på patienter om ugen i 2020 i forhold til 2011
- 8 ud af 10 overlæger løser opgaver, som andre faggrupper kan løse
- 4 ud af 10 når ofte eller altid ikke alle opgaver primært pga. mangel på tid, for lidt personale, for mange administrative opgaver, besværligheder med it og for få økonomiske ressourcer
- Konsekvensen af, at overlæger ikke når opgaverne, er stigende ventetider, lavere kvalitet i behandlingen og dårligere inddragelse af patienter og pårørende

Overlægeforeningen mener

Overlægernes ekspertise er unik og kan ikke erstattes af andre. Derfor er det et kæmpe problem, at overlægerne får mindre tid til patienterne, fordi de bruger stadig mere tid på administration og opgaver, andre faggrupper med fordel kan løse. Der er bl.a. brug for:

- Speciallæger nok til at løse opgaverne
- Velfungerende it-systemer
- At se kritisk på, om overlægerne løser opgaver, som andre faggrupper med fordel kan løse, eller som slet ikke skal løses

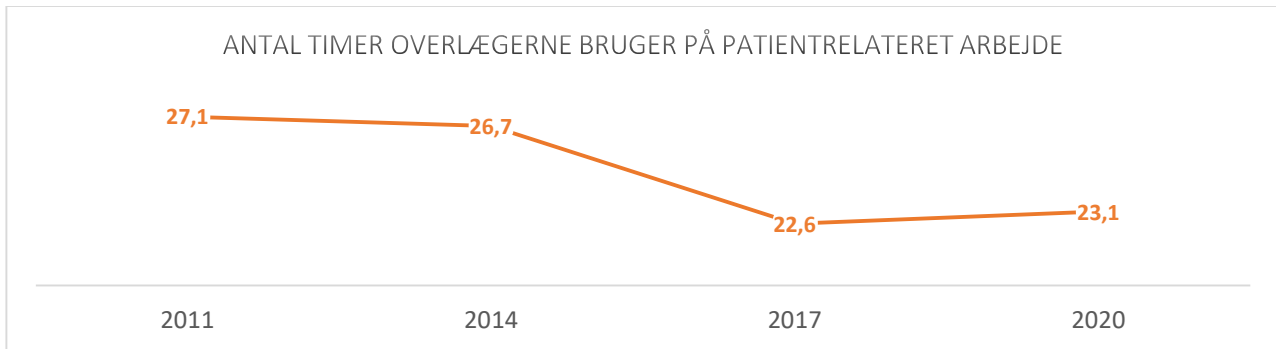
Derudover har Overlægeforeningen i 2021 indgået en ny overenskomst og offentliggjort en vision for Fremtidens Overlæge. Ambitionen er, at begge kan være med til at skabe bedre rammer for, at overlægerne kan levere bedst mulig kvalitet til patienterne.

Læs mere om overenskomsten her: <https://www.laeger.dk/nyhed/ok21-markant-styrkelse-af-sygehusenes-laegelige-ledelse>

Læs mere om visionen Fremtidens Overlæge her: <https://www.laeger.dk/fremtidens-overlaege-vores-vision>

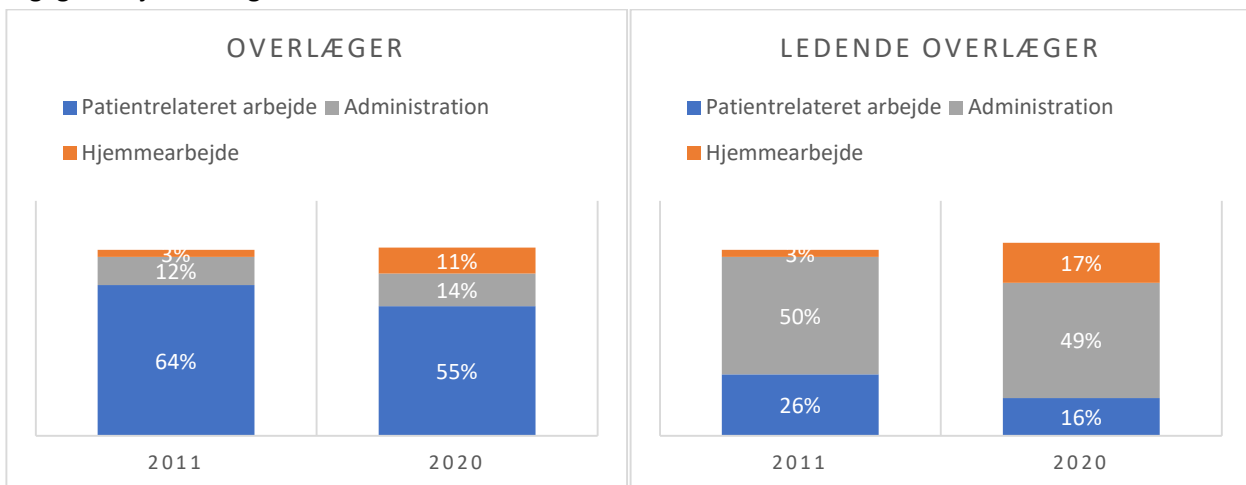
Patienterne fylder mindre i overlægernes arbejdstid

Selvom overlæger i 2020 i gennemsnit arbejder 45,6 timer om ugen¹, får de mindre og mindre tid til det patientrelateret arbejde. I dag bruger overlæger (inklusive specialeansvarlige og ledende overlæger 4 timer *mindre* på patienterne end i 2011. Denne forskel er statistisk signifikant. Dog er der sket en lille stigning fra 2017 til 2020, hvilken kan skyldes covid-19 indsatsen.

83 % af overenskomstansatte overlæger har med patienter at gøre i det daglige arbejde. Det gælder for 71 % af de ledende overlæger. Men lægerne bruger en mindre del af deres arbejdstid med patienterne end for ti år siden: I 2011 brugte OK -overlægerne 64% af tiden på patientrelateret arbejde – i 2020 er det faldet til 55% af tiden, mens ledende overlæger i dag bruger 16% af tiden på patientrelateret arbejde mod 26% i 2011.

Samtidig fylder administration og hjemmearbejde (som ofte består af administration) i dag mere for alle grupper, mens tidsforbrug til forskning, undervisning af andre, konferencer, læsning af faglitteratur og fagligt arbejde er nogenlunde uændret.

¹¹ Læs mere om overlægernes arbejdstid her: <https://www.laeger.dk/rapporter-fra-overlaegeforeningen>. Vær opmærksom på, at rapporten om arbejdstid skelner mellem overlæger, der arbejder fuldtid og nedsat tid i hovedbeskæftigelsen, og at fuldtidsbeskæftigede overlæger i snit arbejder 47,6 timer om ugen. Denne rapport om opgaver omfatter derimod såvel læger ansat på fuldtid og på nedsat tid, og for den samlede gruppe er den gennemsnitlige arbejdstid 45,6 timer om ugen.

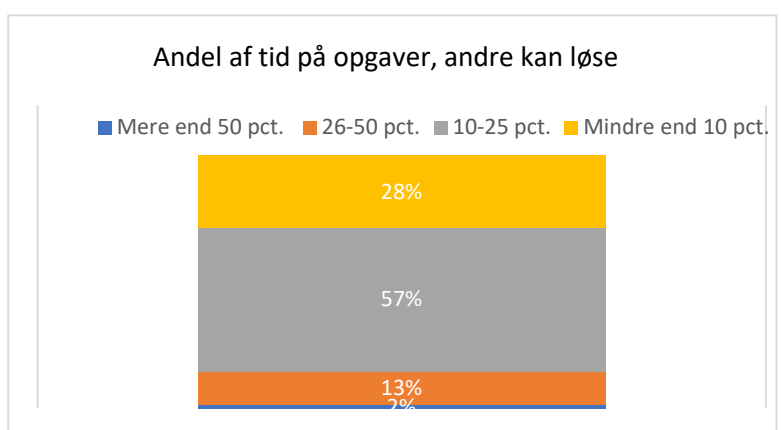
Arbejdstid fordelt på opgaver (rød – fald i tidsforbrug, grøn – stigning)

År	Ledende overlæge		Specialeansvarlig overlæge		Overlæge	
	2011	2020	2011	2020	2011	2020
Gennemsnitligt antal arbejdstimer pr. uge	52,3	51,3	48,5	47,4	46,2	44,3
Patientrelateret arbejde	26%	16%	59%	50%	64%	55%
Administrativt arbejde	50%	49%	15%	18%	12%	14%
Andet (inkl. hjemmearbejde)	3%	17%	2%	12%	3%	11%
Forskning	7%	6%	9%	8%	6%	6%
Undervisning af andre	6%	4%	8%	6%	7%	6%
Konferencer	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Læsning af faglitteratur	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Fagligt arbejde	3%	2%	2%	2%	2%	2%

Overlæger løser opgaver andre faggrupper kan løse

- "Jeg kunne se mindst dobbelt så mange ambulante patienter pr dag, hvis jeg fik hjælp til alle ikke-lægelige opgaver, fx: rengøring, at fylde materialer op i undersøgelsesrum, hjælp til af- og påklædning af svage patienter og hjælpe med praktiske spørgsmål vedr. transport mv. Måle puls og lign. Bestille prøver og undersøgelse. Opfølgende samtaler med patienter og pårørende"

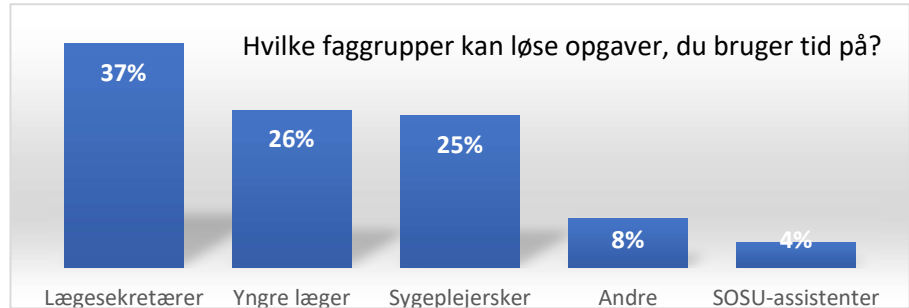
Sådan skriver en overlæge i undersøgelsen, og hun er ikke den eneste, som oplever at løse opgaver, andre faggrupper med fordel kan løse. Otte ud af ti (81%) overlæger løser opgaver, som andre faggrupper kan løse. Og syv ud af ti (72%) bruger mere end 10% af arbejdstiden på opgaver, andre kan løse.

De fleste (37%) peger på, at lægesekretærer kan løse nogle af lægens opgaver, 26% på yngre læger og 25% på sygeplejersker.

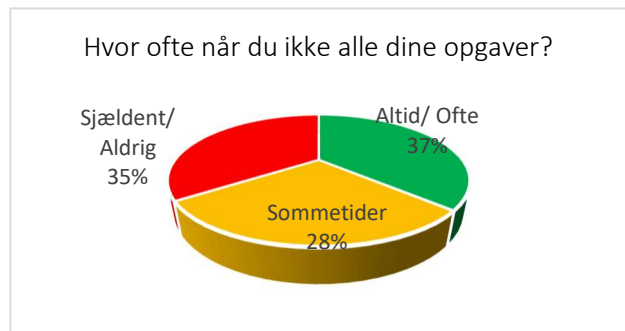
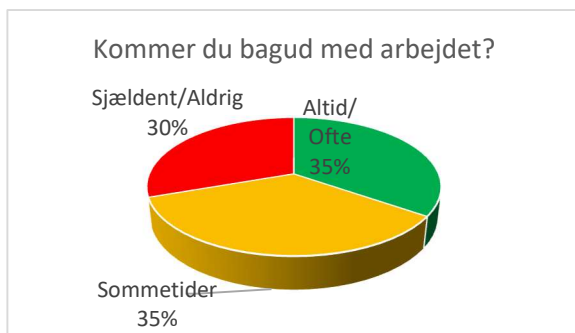
Derudover nævner overlægerne, at følgende faggrupper kan løse nogle af

de opgaver, som lægerne i dag løser: bioanalytikere, radiografer, akademikere, jordemødre, præster, psykologer, rengøring, portører, fysioterapeuter, farmaceuter, it-medarbejdere, studerende, coach, ledere, HR, egen læge, fotografer, optikere, fundraisere, jurister, økonomer, laboranter, pædagoger, piccoliner.

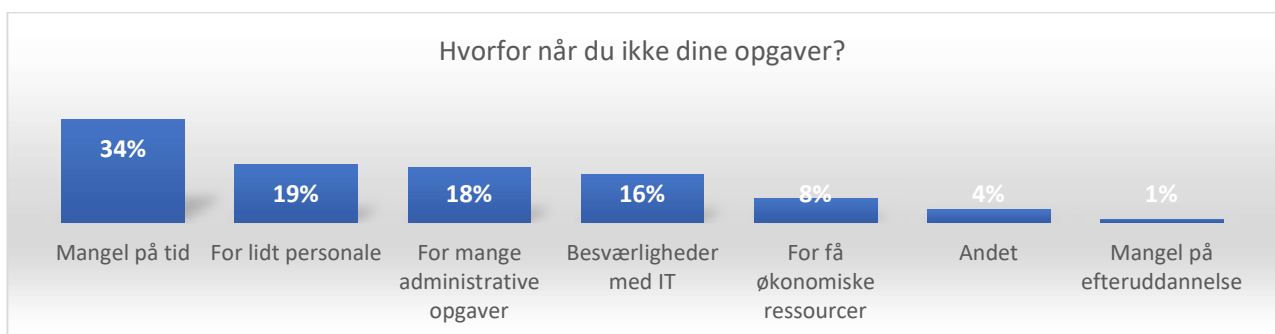

Mindst 4 ud af 10 når ikke deres opgaver

35 % af overlægerne angiver, at de altid eller ofte kommer bagud med arbejdet, mens det sker sommetider for 35%. Kun 30% oplever sjældent eller aldrig at komme bagud. Fire ud af ti (37%) oplever ofte eller altid, at de ikke når alle opgaver. Det gælder sommetider for tre ud af ti (28%).

Når overlægerne ikke når alle opgaver, skyldes det mangel på tid (34%), for lidt personale (19%), for mange administrative opgaver (18%) og besværligheder med IT (16%). Kun 8% peger på for få økonomiske ressourcer.

Nogle af overlægerne beskriver årsagerne til, at de ikke når deres opgaver således:

- "Der er bare meget at lave, og der må prioriteres. Noget bliver så ikke lavet"

- "Alt for meget arbejde, der tidligere blev udført af sekretærer, portører, plejepersonale og rengøring er blevet til lægearbejde. IT-systemerne har genereret helt utroligt meget ekstra lægearbejde"
- "Der er ikke afsat tid til administrative opgave. Kun produktionstid. Helt urealistiske konsultationstider i ambulatoriet"
- "Der er ikke sammenhæng mellem mængden af opgaver og antal læger. Derfor løses mange opgaver samtidig og ting glemmes, må gentages og der bruges tid på at rette fejl"

Ventetid og lavere kvalitet i behandlingen er konsekvens af manglende tid

Når overlægerne ikke har tid til at løse alle opgaver, går det først og fremmest ud over patienterne i form af stigende ventetid, lavere kvalitet i behandlingen og dårligere inddragelse af patienter og pårørende.

Flere nævner dog i fritiekst, at det først og fremmest går ud over dem selv og deres familier, fordi de arbejder ekstra for at nå alle opgaver. Herudover fremhæver overlægerne især, at manglende tid går ud over uddannelse af yngre læger samt mulighed for forskning og udvikling. De skriver blandt andet:

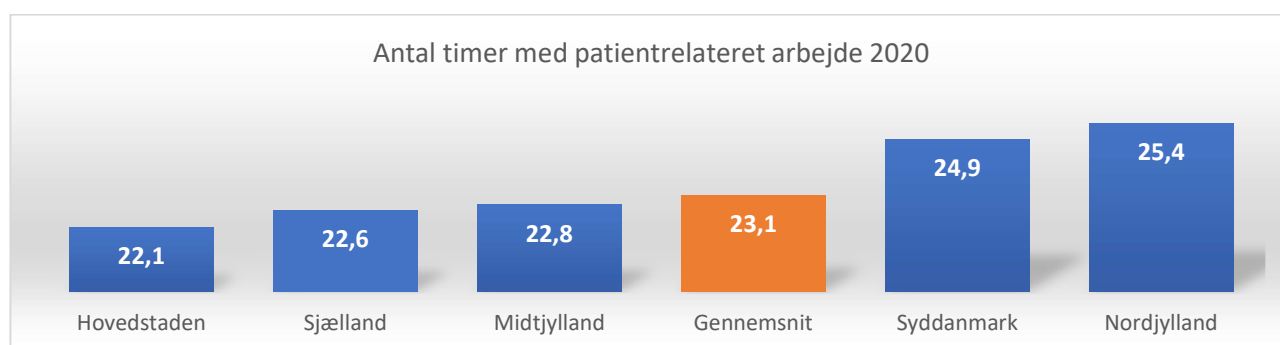
- "Det har ingen konsekvenser for patienter, da vi bliver ekstra eller møder ind flere timer tidligere"
- "Dårligere uddannelse af uddannelseslæger og dermed i længden ringere kvalitet af patientbehandlingen"
- "Mindre klinisk forskning, mindre personalepleje og udvikling"
- "Jeg prioriterer altid patientopgaver højt men kan ikke afvise, at når der er rigtigt travlt, bliver forberedelserne lige et nummer mindre grundigt – og dermed risiko for dårlige beslutninger"
- "Større variation i behandlingen, da instrukser nedprioriteres"
- "Tværfagligt arbejde bruges for lidt (alle har travlt)"

APPENDIX – regioner og specialer

I det følgende er centrale grafer og tal segmenteret på først regioner og sidst specialer.

Nordjyske læger har flest timer til patientrelateret arbejde

Overlæger i Nordjylland bruger 25,4 timer om ugen på patientrelateret arbejde mod et gennemsnit i hele landet på 23,1 timer. Overlægerne i Region Hovedstaden bruger færrest timer på patientrelateret arbejde med 22,1 timer.

Gennem alle årene har overlægerne i Region Nordjylland haft den største andel af arbejdstiden til patientrelateret arbejde og Region H den mindste. Fælles for alle regioner er, at overlægerne i dag bruger mindre tid på direkte patientrelateret arbejde end for ti år siden. Dog er der en positiv udvikling i alle regioner fra 2017 til 2020. Det kan skyldes covid-19 indsatsen.

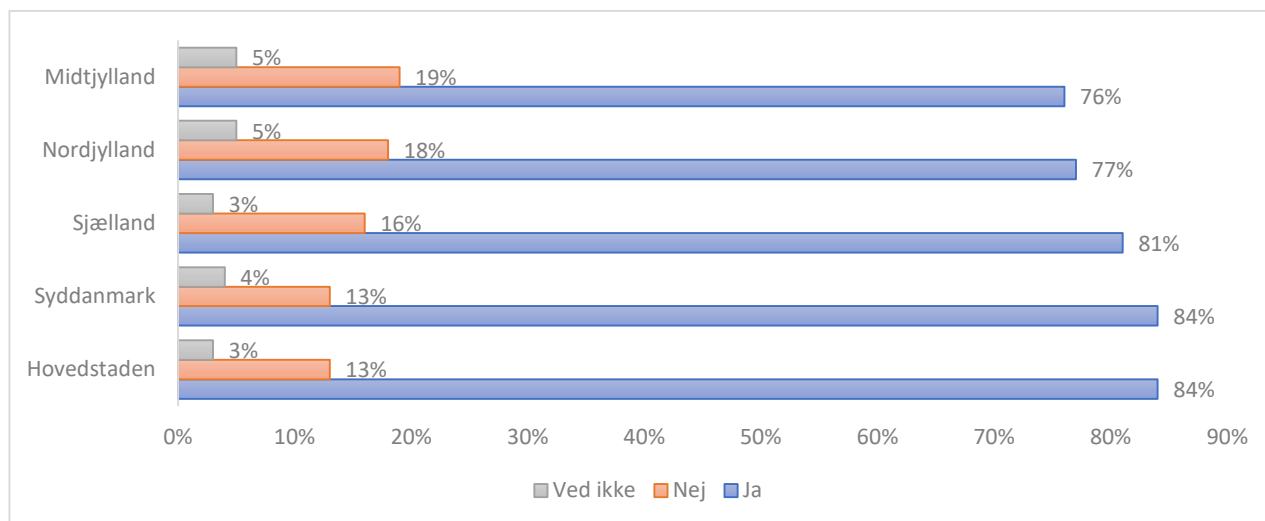
	2011	2014	2017	2020
Region Hovedstaden	26,7	26,1	22,5	22,1
Region Sjælland	28,2	27,0	21,6	22,6
Region Midtjylland	26,9	26,5	22,3	22,8
Region Syddanmark	28,8	27,4	23,4	24,9
Region Nordjylland	27,7	28,1	23,8	25,4
Alle regioner	27,1	26,7	22,6	23,1

Ser man på, hvordan arbejdstiden i øvrigt fordeler sig i 2020, ligger Region Midtjylland lidt højere på administration med 20% og hjemmearbejde (som ofte også er administration) med 13% end de øvrige regioner, mens Region Hovedstaden ligger højt på forskning med 8 %.

	Hovedstaden	Sjælland	Midtjylland	Syddanmark	Nordjylland
Gennemsnitlig antal arbejdstimer pr. uge	44,81	42,72	46,56	45,29	45,33
Patientrelateret arbejde (direkte patientkontakt):	49%	51%	49%	55%	56%
Undervisning af andre:	7%	6%	6%	6%	6%
Administrativt arbejde uden relation til de enkelte patienter:	17%	20%	20%	16%	16%
Forskning (inkl. Forskningsadministrativt arbejde):	8%	5%	6%	6%	4%
Læsning af faglitteratur (på arbejdspladsen):	2%	2%	2%	2%	2%
Litteraturkonferencer og anden faglig konferenceaktivitet:	3%	4%	3%	3%	3%
Fagligt arbejde (tillidsposter, udvalgsarbejde med løn/lønkompenation mv.):	2%	2%	2%	2%	1%
Andet (inkl. hjemmearbejde)	13%	11%	13%	11%	11%

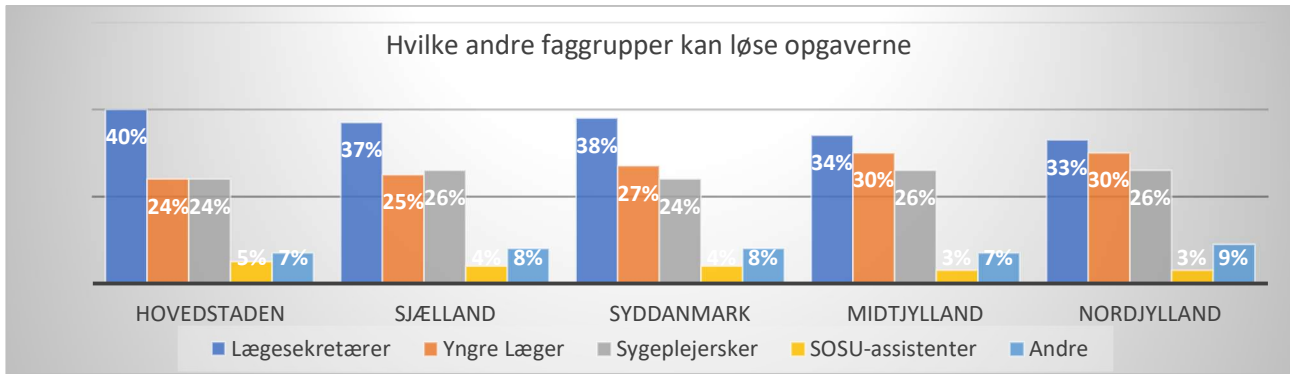
Overlæger i alle regioner løser opgaver, andre faggrupper kan løse

8 ud af 10 overlæger på landsplan fortæller, at de løser opgaver som andre faggrupper kan løse. Det oplever lidt flere i Hovedstaden, Syddanmark og Sjælland og lidt færre i Midtjylland og Nordjylland.

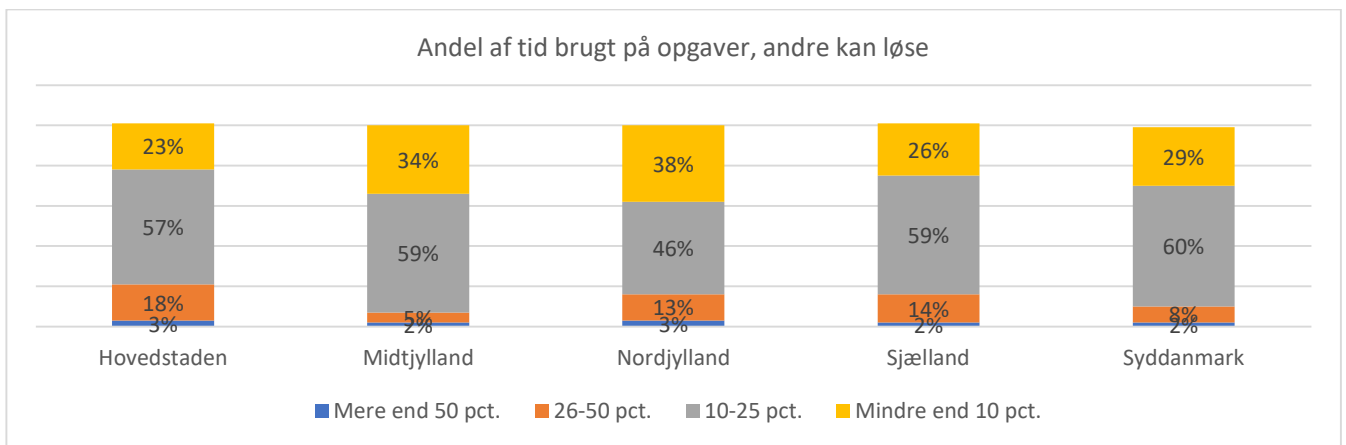

I alle regioner peger de fleste overlæger på, at lægesekretærer vil kunne løse opgaverne og derefter yngre læger og sygeplejersker.

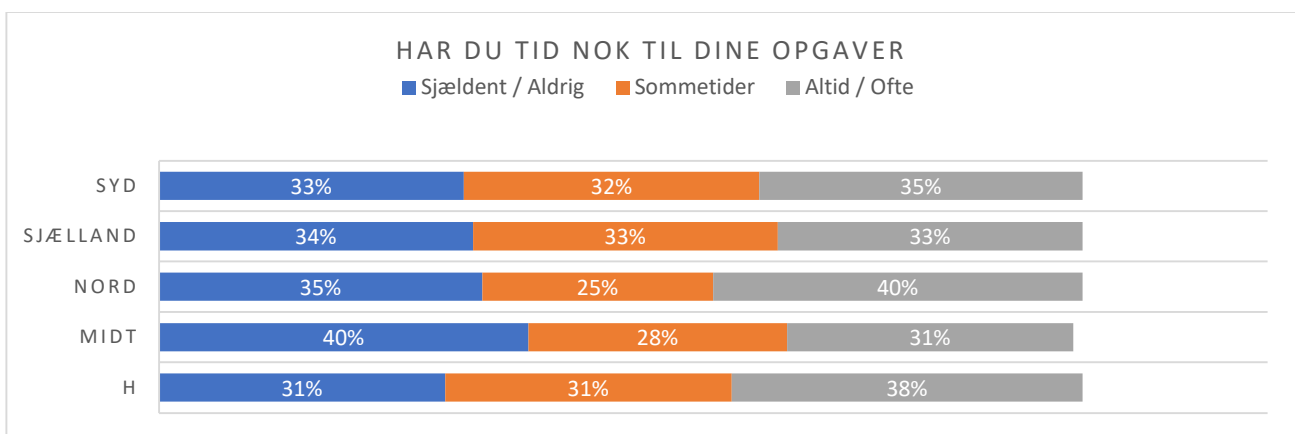

I hovedstaden bruger to ud af ti overlæger (21%) mindst en fjerdedel af tiden på opgaver, som andre kan løse, mens det samme gælder for en ud af ti i Region Midt (7%) og Region Syd (10%). Region Nordjylland adskiller sig ved, at 38% angiver at bruge mindre end 10% på opgaver, andre kan løse.

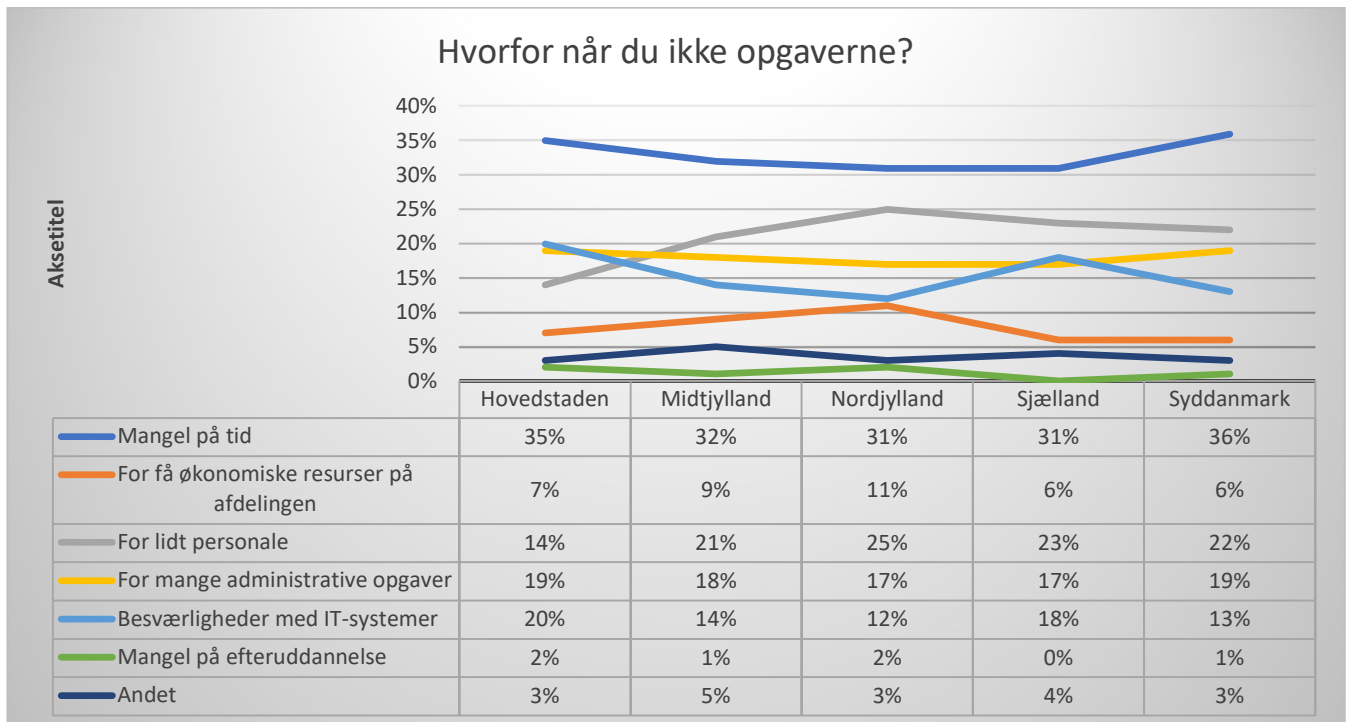
Overlæger i Region Midt under størst tidspres

Overlægerne i Region Midt oplever at være under størst tidspres: 40% fortæller, at de aldrig eller sjældent har tid nok til opgaverne, og kun 31% oplever altid eller ofte at have tid nok. I Region Hovedstaden er det næsten omvendt: 31% oplever sjældent eller aldrig at have tid til opgaverne og 38% altid eller ofte at have tid nok.

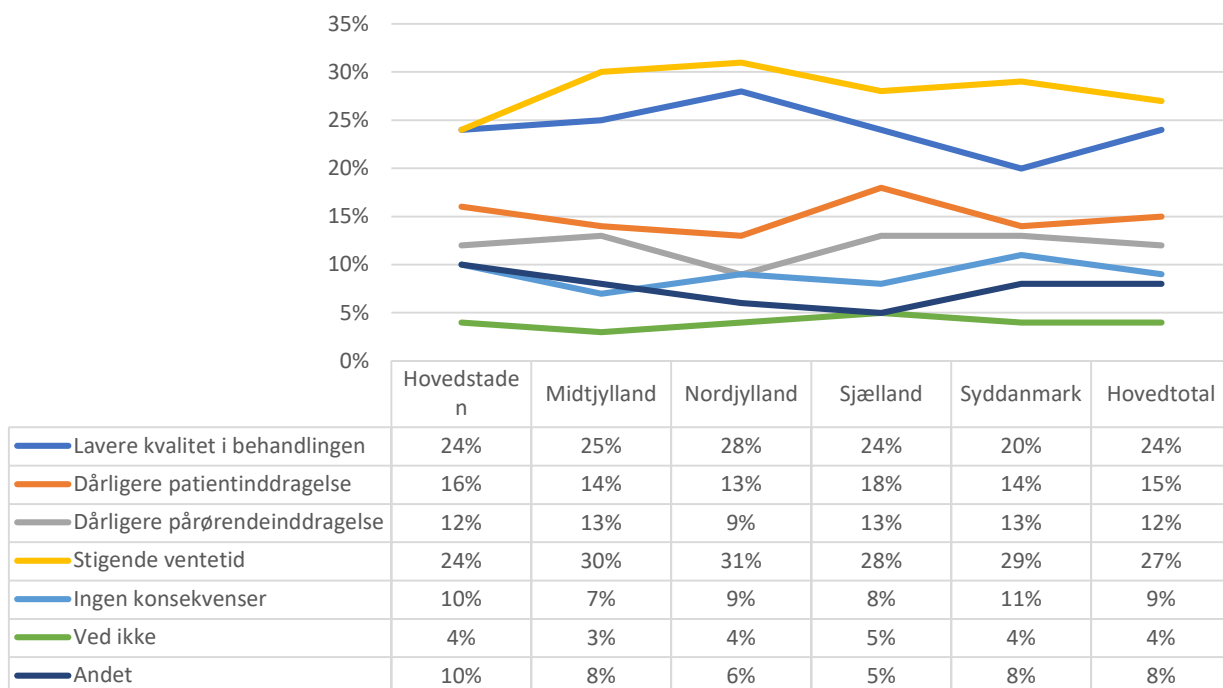
Personalemangel i Region Nord, Sjælland og Syd - Besvær med IT i Region Hovedstaden og Sjælland

Overlæger i alle regioner peger på mangel på tid som den altoverskyggende årsag til, at de ikke når alle opgaver. Overlæger i Region Nord (25%), Sjælland (23%), Syd (22%) og Midt (21%) peger derudover især på for lidt personale som årsag, mens overlæger i Region H og Sjælland især peger på besværligheder med IT. Her er det værd at bemærke at netop de to regioner arbejder i Sundhedsplatformen, som flere læger har kritiseret for at være for tidskrævende. Knap en femtedel af overlæger i alle regioner peger på for mange administrative opgaver.

I alle regioner peger overlægerne på stigende ventetider og lavere kvalitet i behandlingen som de væsentligste konsekvenser af, at de ikke når alle opgaver.

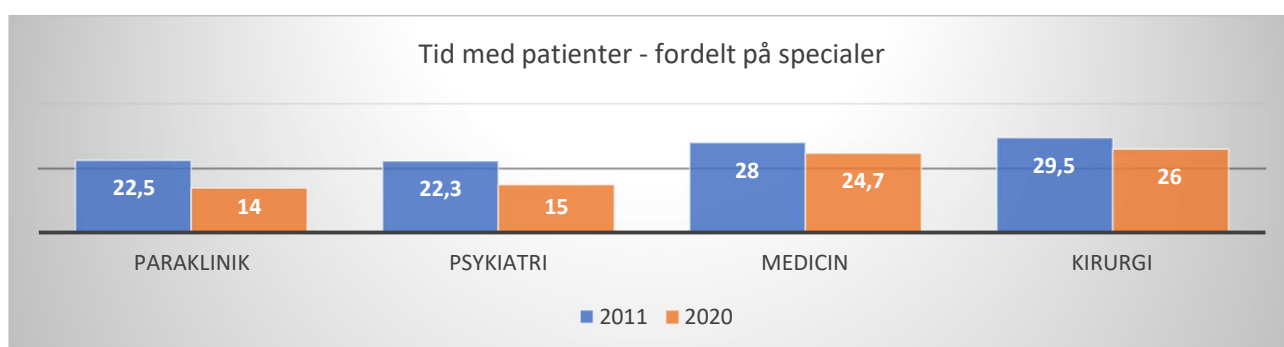
Hvad er konsekvens af, at du ikke når opgaverne?

Specialer – Psykiatri og paraklinik mest presset

Overlæger i de parakliniske specialer bruger 14 timer om ugen på patientrelateret arbejde i 2020. Det er det laveste timetal blandt specialerne. Samtidig har de oplevet det største fald på i alt 8,5 timer siden 2011.

Også overlæger indenfor psykiatrien har oplevet et stort fald i den tid, de har til patientrelateret arbejde. Fra 22,3 timer i 2011 til 15 timer om ugen i 2020. Indenfor de medicinske og kirurgiske specialer er faldet mindre. Her har overlægerne i 2020 henholdsvis 24,7 og 26 timer om ugen til patientrelateret arbejde.

Ser man på, hvordan arbejdstiden i øvrigt fordeler sig i de enkelte specialer, er det bemærkelsesværdigt, at overlæger indenfor psykiatri bruger 26% af tiden på administrativt arbejde uden relation til de enkelte patienter og dertil 17% af tiden på andet, inklusive hjemmearbejde. Det er markant mere end gennemsnittet og ekstra kritisk, fordi der mangler speciallæger i psykiatrien. Samtidig bruger overlæger i psykiatrien kun 36% af tiden på patientrelateret arbejde mod 51% i snit på tværs af specialerne.

Også overlæger indenfor paraklinik bruger en stor del af tiden på administration (21%) og andet, inklusive hjemmearbejde (17%). Dertil kommer undervisning af andre (9%) og forskning (9%)

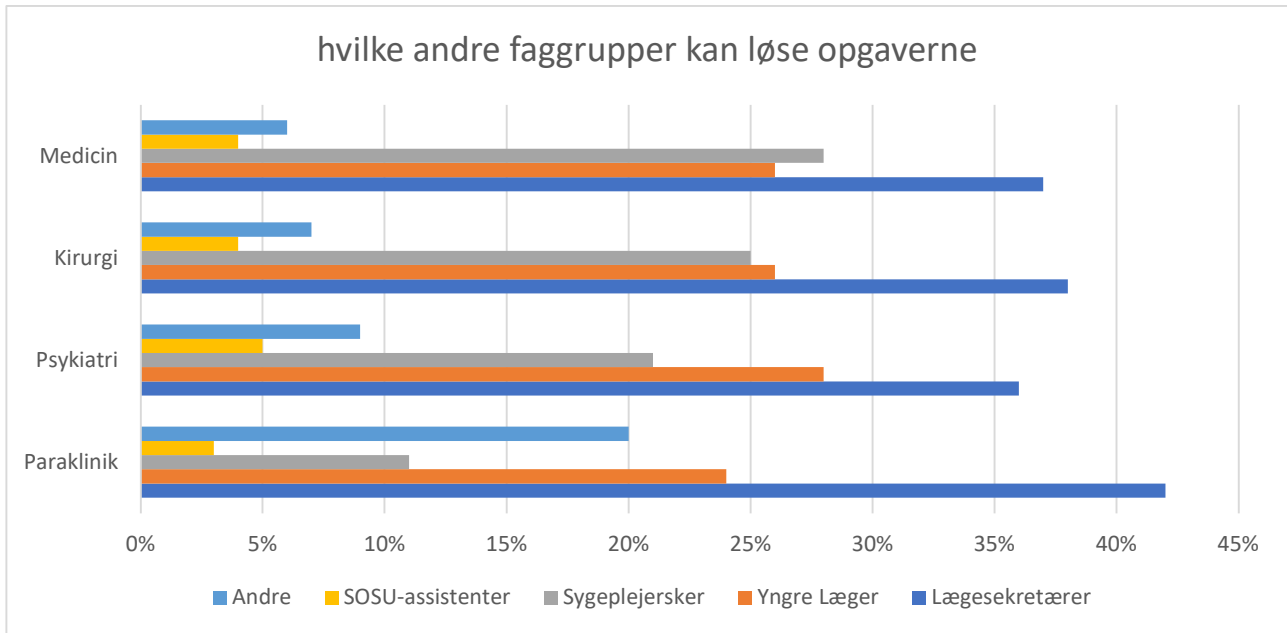
	Medicin	Kirurgi	Psykiatri	Paraklinik
Gennemsnitlig antal arbejdstimer pr. uge	45,9	45,4	41,4	42,9
Patientrelateret arbejde (direkte patientkontakt):	53%	57%	36%	34%
Undervisning af andre:	6%	6%	7%	9%
Administrativt arbejde uden relation til de enkelte patienter:	16%	17%	26%	21%
Forskning (inkl. forskningsadministrativt arbejde):	7%	5%	4%	9%
Læsning af faglitteratur (på arbejdspladsen):	2%	1%	2%	3%
Litteraturkonferencer og anden faglig konferenceaktivitet:	3%	3%	5%	4%
Fagligt arbejde (tillidsposter, udvalgsarbejde med løn/lønkomensation mv.):	2%	2%	2%	3%
Andet (inkl. hjemmearbejde)	11%	10%	17%	17%

Overlæger i alle specialer, løser opgaver andre faggrupper kan løse

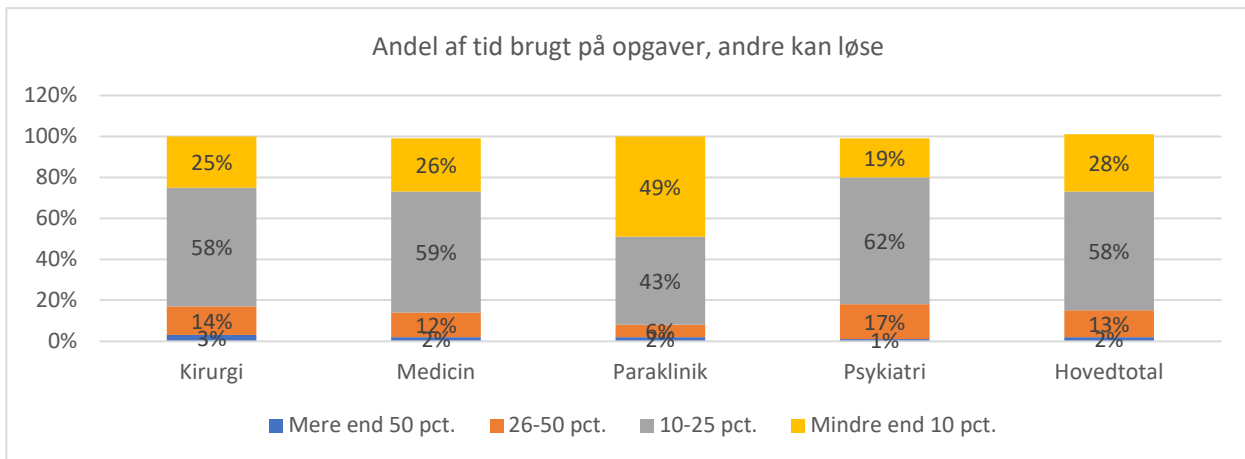
I forhold til specialer skiller overlæger indenfor paraklinik sig ud ved, at 'kun' syv ud af ti (70%) bruger tid på opgaver, som andre faggrupper kan løse mod otte ud af ti for øvrige specialer. Samtidig er det bemærkelsesværdigt, at 86% af overlægerne indenfor psykiatri siger, de løser opgaver andre kan løse, til trods for at speciallægemanglen er særligt udtalt indenfor netop dette speciale.

	Kirurgi	Medicin	Paraklinik	Psykiatri
Ja	84%	82%	70%	86%
Nej	12%	14%	23%	12%
Ved ikke	4%	4%	7%	1%

Indenfor alle specialer gælder det, at overlægerne især peger på lægesekretærer som den faggruppe, der kan overtage nogle af opgaverne.

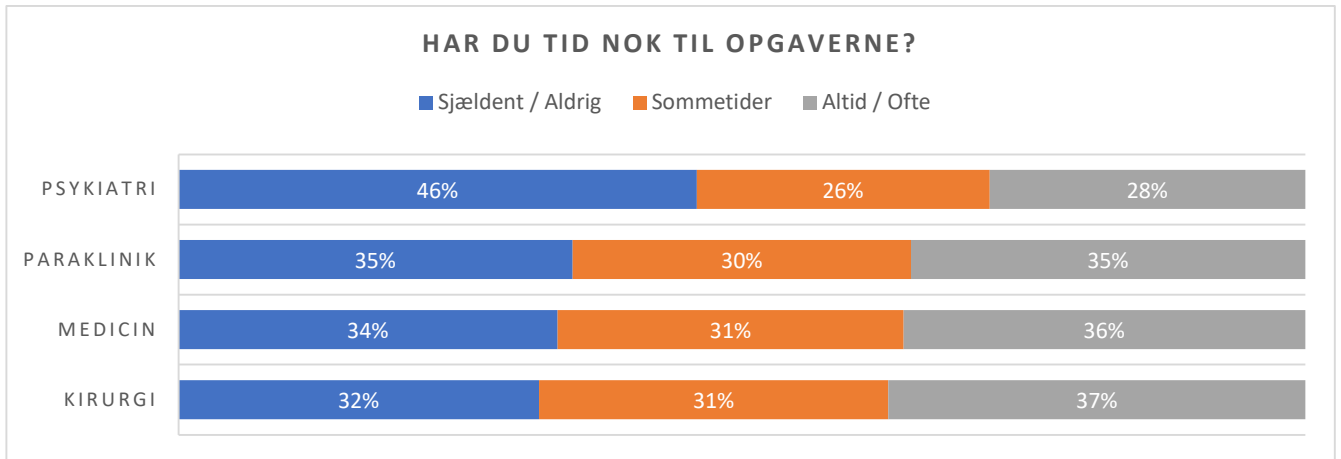

I psykiatri bruger en femtedel af overlægerne (18%) mindst en fjerdedel af tiden på opgaver, andre kan løse, mens en femtedel (19%) bruger mindre end 10% af tiden på disse opgaver. Til sammenligning bruger halvdelen af overlægerne indenfor paraklinik (49%) højst 10 procent af tiden på opgaver, som andre kan løse.

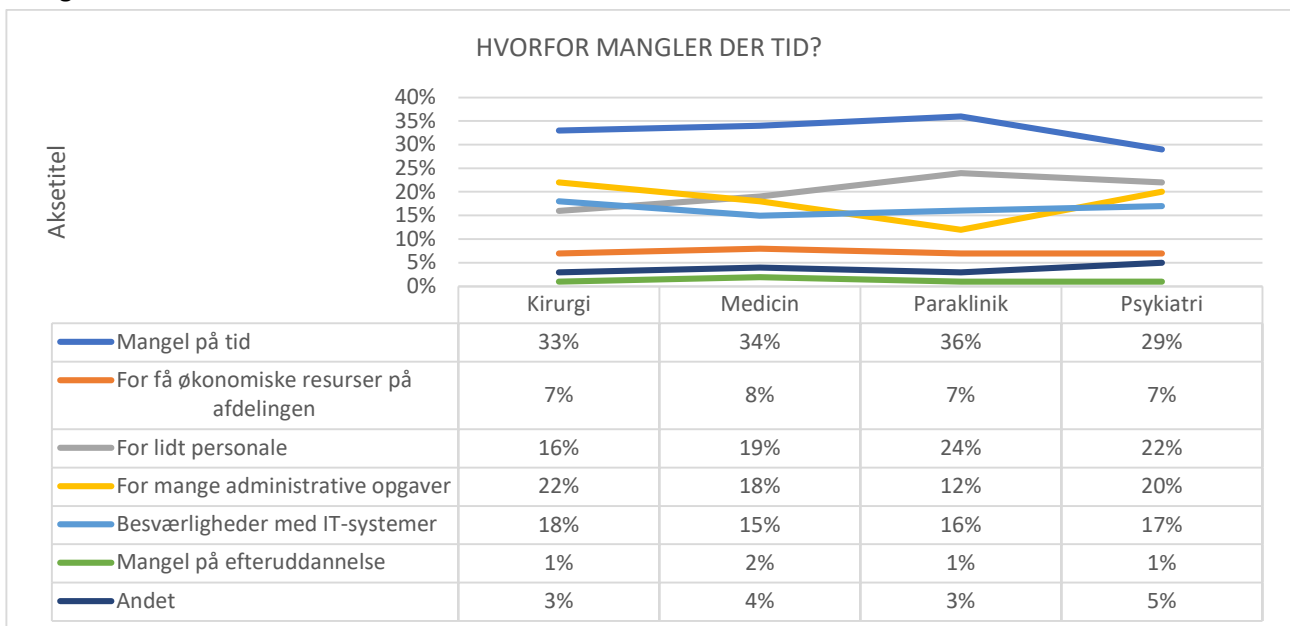

Halvdelen af psykiatrierne har aldrig eller sjældent tid nok til opgaverne

Næste halvdelen af overlægerne indenfor psykiatrien (46%) oplever aldrig eller sjældent at have tid nok til opgaverne, mens det gælder for cirka en tredjedel indenfor kirurgi (32%), medicin (34%) og paraklinik (35%).

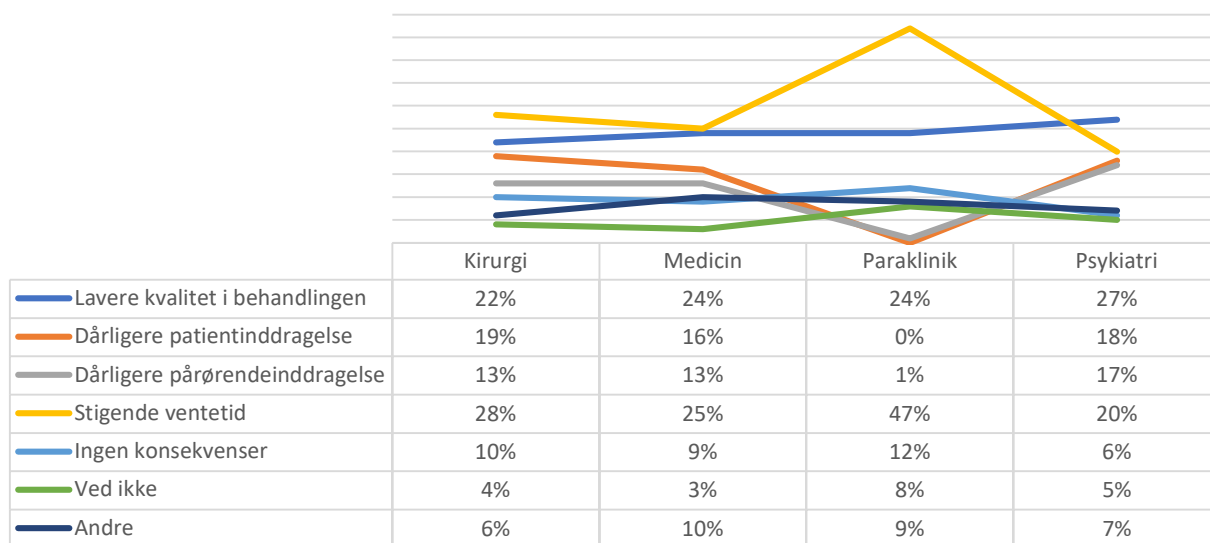
I alle specialer peger overlægerne især på mangel på tid, som den væsentligste årsag til ikke at kunne nå opgaver. Overlæger indenfor paraklinik peger desuden på mangel på personale, mens for mange administrative opgaver er et mindre problem end i øvrige specialer. Indenfor psykiatri er det især for lidt personale (22%), for mange administrative opgaver (20%) og besvær med IT-systemer (17%), der er årsag til manglende tid.

Paraklinik adskiller sig ved, at overlægerne her ikke har ret meget direkte patientkontakt. Derfor er konsekvensen af ikke at have tid nok til opgaverne ikke i så høj grad dårligere inddragelse af patienter og pårørende, men derimod i høj grad stigende ventetid.

Overlæger i psykiatrien peger på lavere kvalitet i behandlingen som den væsentligste konsekvens og herefter stigende ventetid, dårligere patient- og pårørende inddragelse.

Hvad er konsekvensen

Spørgsmålsformuleringer

I det følgende er de præcise formuleringer af spørgsmål fra undersøgelsen gengivet.

B.3. Hvor mange timer pr. uge anvender du normalt i din hovedbe- følgende aktiviteter?

	Angiv antal timer:
Patientrelateret arbejde (direkte patientkontakt):	<input type="text"/>
Undervisning af andre:	<input type="text"/>
Administrativt arbejde uden relation til de enkelte patienter:	<input type="text"/>
Forskning (inkl. forskningsadministrativt arbejde):	<input type="text"/>
Læsning af faglitteratur (på arbejdspladsen):	<input type="text"/>
Litteraturkonferencer og anden faglig konferenceaktivitet:	<input type="text"/>
Fagligt arbejde (tillidsposter, udvalgsarbejde med løn/lønkomensation mv.):	<input type="text"/>
Hjemmearbejde:	<input type="text"/>
Andet:	<input type="text"/>
Samlet antal timer	

H.4. Bruger du tid på arbejdsopgaver, som andre faggrupper (ikke overlæger) ville kunne løse?

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Show this item when the following condition is met:
 H.4. Bruger du tid på arbejdsopgaver, som andre faggrupper (ikke overlæger) ville kunne løse?
 Equals Ja

H.4a. Hvilke faggrupper vil kunne løse arbejdsopgaver, som du bruger tid på?

- Yngre Læger
- Sygeplejersker
- Lægeseekretærer
- SOSU-assistenten
- Andre grupper:

Show this item when the following condition is met:
 H.4. Bruger du tid på arbejdsopgaver, som andre faggrupper (ikke overlæger) ville kunne løse?
 Equals Ja

H.4b. Hvilke typer opgaver vil andre faggrupper kunne løse?

H.4c. Hvor stor en del af din arbejdstid bruger du på opgaver, som andre faggrupper ville kunne løse?

- mindre end 10 pct.
- 10-25 pct.
- 26-50 pct.
- mere end 50 pct.

Kommer du bagud med arbejdet?

Altid – Ofte – Sommetider – Sjældent – Aldrig / næsten aldrig

Hvor ofte når du ikke alle dine arbejdsopgaver?

Altid – Ofte – Sommetider – Sjældent – Aldrig / næsten aldrig

---

F.1a. Hvad er årsagerne til, at du ofte ikke når alle dine arbejdsopgaver (sæt gerne flere krydser)?

- Mangel på tid
- For få økonomiske resurser på afdelingen
- For lidt personale
- For mange administrative opgaver
- Besværligheder med IT-systemer

 Mangel på efteruddannelse Andet:

F.1b. Hvad er konsekvenserne for patienterne af, at du ikke når dine arbejdsopgaver (sæt gerne flere kryds)?

- Lavere kvalitet i behandlingen
- Dårligere patientinddragelse
- Dårligere pårørendeinddragelse
- Stigende ventetid
- Ingen konsekvenser
- Ved ikke
- Andet: